

ZAMONAVIY PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYANING DOLZARB MASALALARI

Raximova Gulmira Xolmo‘minovna

Univsty of Business and Science

nodavlat ta’lim muassasasi

Ijtimoiy -gumanitar fanlar fakulteti

Pedagogika va psixologiya yo‘nalishi

sirtqi 22\16-guruh talabasi

Annotatsiy: *Ushbu maqolada O‘zbekistonda psixologiya fanining rivojlanishi va hozirgi kundagi xolati haqida yoritilgan*

Abstract: *This article discusses the development and current state of psychology in Uzbekistan.*

Аннотация: *В статье рассматривается развитие и современное состояние психологии в Узбекистане.*

Kalit so‘zi : *pedagogik-psixologik markazlar, eksperimental laboratoriyalar, psixonevrologik kasallik*

Keywords: *pedagogical psychology centers, experimental laboratories, psychoneurological diseases*

Ключевые слова: *педагогик-психологик марказлар, экспериментал лабораториялар, психоневрологик касаллик.*

Ushbu maqolada ilm-fan taraqqiyotining asosiy maqsad va vazifalari, jamiyat hayotida sog‘lom raqobatni yuzaga keltirish va mamlakatimizda olib borilayotgan ta’lim jarayonlaridagi kamchiliklar va ularni bartaraf etish usullari haqida so‘z boradi. Bu kamchilikmi yoki mening nazdimda shundaymi buni siz o‘quvchim baxolaysi albatda. Agar kamchilik deb bilmasangiz, agar men noto‘g‘ri tashviqot yutitgan bo‘lsam oldindan uzur so‘ayman.

Mamlakatimizda yosh avlodga bilim berish borassida judda katta ishlar amalga oshirilmoqda. Bu ishlardan birini sizga yaqqol namoyon qilishim mumkun. Ta’lim tizimi yuqori darajada rivojlangan mamalkatlarning ta’lim berish tizimidan andoz olish. Yosh avlodni bilim darajasiga ko‘ra jahon talablairiga javob beradigan ,fan-texnika yangiliklaridan xabardor bo‘ladigan ,mustaqil fikrlay oladigan ,hayotga dadil qadamlar bilan kirisha oladigan, tadbirkorlik va ishbilarmonlik qobiliyatlariga ega bo‘ladigan ,ma’naviy yetuk bo‘lib voyaga yetkazish dolzarb vazifalardan hisoblanadi. Pedagogika fanini, ta’lim-tarbiya tizimini zamonaviy texnologiyalar asosida takomillashtirishni yuqoridagi fikrlarimiz orqali taqazo etadi. Pedagogik psixologiya - ta’lim va tarbiya muammolarini tadqiq qiladigan psixologiya sohasi. U shaxsning maqsadga muvofiq rivojlanishini, bilish faoliyatining va insonda ijtimoiy ijobiy sifatlarni tarbiyalashning psixologik muammolarini

o‘rganadi. Pedagogik psixologiyaning maqsadi shart-sharoit va boshqa psixologik omillardan kelib chiqqan holda o‘qitishning oqilona rivojlantiruvchi ta’sirini kuchaytirish.

Pedagogik psixologiya XIX asrning 2- yarmida vujudga kelgan.. Pedagogik psixologiyaning fan sifatida taraqqiy etishida o’sha davrda yuzaga kelgan psixologik yo‘nalishlar ham turtki berdi. Bixevioristik (qarang Bixeviorizm) psixologiya yo‘nalishi tarbiyachi va o‘quvchiga tashqi muhitning ta’sirini Pedagogik psixologiya uchun asos qilib oladi. Pedagogik psixologiya umumiy va bolalar psixologiyasi, shuningdek, pedagogika bilan uzviy bog‘liq. Pedagogik psixologiya, asosan, ta’lim psixologiyasi va tarbiya psixologiyasiga bo‘linad. Ushbu maqolani yoritishda adabiyotlar tahlili va metodologiyasida fikirlarshundan iboratki, ta’lim-tarbiyaning shaxsni kamol toptirish ishiga bog‘liqligi milliy g‘oyani shakllantiruvchi, takomillashtiruvchi va uni ommaga yetkazuvchi kuchlarga bog‘liqdir. Pedagogik – psixologiya fani ham jahon fani taraqqiyoti hamda va uning takomillashib boorish jarayonini, fanga kirib kelishi kutilgan yangiliklarni yanada aks ettiradi, albatta. Bu asosiy vazifa sifatida ilk bor qonuniy asoslarga ega bo‘lmoqda va pedagogic psixologiya fani oldiga muhim nazariy vazifalarni hal qilish qo‘yilmoqda:

1) pedagogik psixologiyaning muhim vazifalaridan biri ta’lim jarayonini yanada takomillashtirish, faollashtirishning psixologik asoslarini ishlab chiqish;

2) ta’lim – tarbiya jarayonida turli yoshdagi bolalarning aql-idrokiga, irodasiga, uni shaxs sifatida shakllantirishga ta’sir etuvchi omillarni o‘rganish;

3) o‘quvchilar shaxsni tarkib topishi jarayonini, bu jarayonning umumiy qonuniyatlarini va individual farqlarni, turli tarbiyaviy tadbirlarning o‘quvchilarga ko‘rsatadigan ta’sirini o‘rganish;

4) o‘z-o‘zini tarbiyalashning psixologik asoslarni aniqlash;

5) o‘qituvchi shaxsni va o‘qituvchi shaxsini xususiyatlarini, milliy o‘qituvchining sifatlarini aniqlash;

6) pedagogik bilimlar, ko‘nikma va malaka, qobiliyatlarning tarkib topishi hamda taraqqiyotining psixologik jarayonlarini aniqlash;

7) o‘z-o‘zini tarbiyalash, milliy g‘urur va vatanparvarlik jarayoni uning psixologik muammolarini nazariy jihatdan asoslab berishdan iboratdir;

8) shuningdek jahon tajribalari bilan birga, milliy xususiyatlarimiz, undagi eng ilg‘or tomonlar, muhimi, pedagogic tarbiyalanuvchilar, o‘quvchilar, talabalar bilan imkoni boricha ko‘proq muloqotda bo‘lish, o‘quvchi shaxsining barcha xususiyatlarini hisobga olib bilim va tarbiya berish, ya’ni yagona pedagogic jarayonni ta’minlash, masalalari ham nazarda tutiladi;

9) pedagogik psixologiyaning eng asosiy vazifalaridan biri o‘zlashtirishning sifat darajasini aniqlash usullarini ishlab chiqishdan iborat.

Pedagogik psixologiyaning amaliy vazifasi yoshlarni o‘zlashtirishning psixologik shart-sharoitlari, tarbiyaning psixologik masalalari, bolaga ta’lim-tarbiya berishda ularni yoshlik va individual xususiyatlarini hisobga olish, yoshlarda bilim, ko‘nikma va malakalarini shakllanishi, mustaqil fikrlashga o‘rgatish, ilmiy tushunchalar hosil qilish, o‘z ustida ishlash, o‘z-o‘zini tarbiyalash, yosh o‘qituvchilarni psixologik faoliyatga mehr

muhabbatini shakllantirish psixologiya fanining yutuqlarini, psixologik bilimlarni keng jamoatchilik e‘tiboriga havola qilinishi, ota-onalar, tarbiyachi va o‘qituvchilarni bulardan bahramand qilishdan iboratdir.

Biz shu narsaga erishishimiz kerakki, keng jamoatchilik bola ruhiy taraqqiyotiga doyr psixologik bilimlardan bahramand bo‘lsin. Ana shundagina biz yoshlarga haqiqiy ta‘lim-tarbiya bera olamiz va uni muvaffaqiyatli amalga oshiramiz. Pedagogika-psixologiya o‘z predmetining mazmuniga qarab umumiy psixologiyada amal qiladigan ko‘pgina metodlardan foydalanadi. Chunki zarur bo‘lgan dalillarni qidirish, ularni sodir bo‘lish sabablarini aniqlash va isbotlash turli xil metodlar vositasida bajariladi. Qaysi metoddan foydalanishdan qa‘ti nazar, bu metodlar faqat xususiy ilmiy tadqiqot ishlari uchungina emas, balki amaliy ta‘lim-tarbiya maqsadlarida bolani chuqurroq o‘rganishni tashkil qilish uchun muhimdir.

Pedagogik psixologiyada qo‘llanadigan metodlar ham psixologiya fanining tamoyillari va usullariga qo‘yilgan talablarga rioya qilish maqsadga muvofiqdir.

1. O‘rganish lozim bo‘lgan har bir jarayon, holat va xususiyatlarni bir- biriga bog‘lab tekshirish lozim. Har bir o‘rganiladigan psixik hodisalarni nevrofiziologik asoslardan yoki xotirani diqqatdan, idrokni tafakkurdan ajratib o‘rganish yaramaydi.

2. Tekshirilayotgan psixik hodisalarni rivojlanish qonuniyatlarini bilmasdan turib uni har tomonlama o‘rganish mumkin emas. Shuningdek, turli yoshdagi bolalarning psixik rivojlanish xususiyatlarini bilmasdan turib o‘rganilayotgan yosh davrning o‘ziga xos xususiyatlarini tushuntirish va tavsifnoma berish mumkin emas.

Xulosa o‘rnida shuni aytish mumkinki, tekshirish jarayonida kishining butun ruxiyatida, ongida aks etadigan jamiyatning moddiy negizi undagi ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar bilan birgalikda o‘rganiladi. Ta‘lim-tarbiya jarayonida psixik hodisalarning miqdor o‘zgarishlarini sifat o‘zgarishlarga o‘tishi va bir sifat holatining ikkinchi sifat holatiga o‘tishini kuzatib borish lozim. Masalan: o‘quvchi ruxiyatining taraqqiy etishini o‘rganib «ko‘rib, bilim olish, tajribalar to‘plash jarayonida o‘quvchining bilish qobiliyatini, ya‘ni xotira, tafakkur, fikr yuritishdagi sifat o‘zgarishini bilib olsa bo‘ladi. Shunday qilib ta‘lim tarbiya, pedagogika-psixologik jarayonlardagi metodikalarda ko‘proq izlanishlar olib borib, ularning eng samarilalarini xayotga adbiq etishimiz kerak. Bu orqli biz ijobiy natijalarga tezroq erishgan bo‘lar ekanmiz. Bu ijobiy natijalar esa mamlakatimizda pedagogika-psixologiya sohasi yanada rivojlanishiga dasturamal bo‘lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGA ADABIYOTLAR:

1. To‘xtaxo‘jayeva M “Pedagogika” darslik 2010-yil.
2. Yo‘ldoshyev, S., & Sultonaliyeva, G. (2023). Suitsidal Holat Va Uning Kelib Chiqish Sabablari. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании.
3. Сагатова, III. Ф. . Эмоционал Интеллект Ривожланишининг Шарт-Шароитлари. Academic research in educational sciences 2001

4. Tojiyev M. va b. Pedagogik texnologiya: Zamonaviy ilmiy – nazariy asosi. Toshkent. 2008
5. Taylanov, N., Toshpo'latova, D., & Urazov, A. Палцеобразная Неустойчивость В Сверхпроводниках. Физико-технологического образование, 2020